HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

יש אם למקרא. בתר קרייה אזלינן דהיא עיקר: **הא דאמרן.** ירשיעון קרינן: **אקרא אני.** יכולני לקרות וטמאה שבעים כנדתה (ויקרא יב) דהא לא כתיב שבועיים מלא: **טמא בזכר.** שבעת ימים: **וטיהר.** שלשים ושלשת ימים: **וטימא בנקבה.** לשבועיים[ט]: **וטיהר.** ששים יום וששת ימים: **כפלים.** וטומאה דיולדת זכר שבעה הלכך בנקבה שבועיים: **כל הניתנין.** עולה ושלמים וחטאת הטעונין שתי מתנות שהן ד' שנתנם במתנה אחת: **ליפר דכתיב ודם זבחיך ישפך.** שפיכה אחת במשמע: **קרנות קרנת קרנת.** (ויקרא ד) בחטאת של מזבח החיצון כתיב בשעיר דנשיא כתיב קרנת חסר ובכשבה דיחיד כתיב (שם) [1] קרנות מלא ובשעיר' דיחיד כתיב (שם) קרנת חסר. אבל הנך דפר כהן משיח והעלם דבר במזבח הפנימי כתיב (שם) והתם כולהו מודו דמתנה אחת מעכבת בהן וב"ש אזלי בתר קרייה: **ואימא.** לב"ה כולהו למלוה דהא כולהו צריכי למכתב למלוה ועיכוב דחדא מנא להו אימא אע"פ שלא נתן כלום כיפר: **בבדי.** בלא כלום: **שתים.** דפנות של סוכה: **דהלכתן.** שלימות: **אפילו טפח.** ברוס ' טפחים: **למסורת.** שנמסרה כתיבתו לכתבו חסירה: **אתאי הלכתא.** דאמרינן התם [סוכה ה:] מחילות הלמ"מ ומוקמינן לה לגרוע לדופן אחת: [2] **נפשות.** היינו דם לאיקרי נפש: רביעית היא שיעור חיותו של אדם ובלא"ה לא איקרי מת עד שיהא בו שיעור מיתה: **שתי נפשות.** משמע משני ב"א וכתב מת כדי מיתה היינו רביעית: **ורבנן.** פליגי עליה ואמרי עד שיהא השיעור מאדם אחד דנפשת חסר כתיב: **נחלב אמו יכול נחלב.** אמו אבל בחָלָב מותר לבשל: אמרת

ורבנן ירשיעון כתיב. [3] ויש כתיב דפרק במה בהמה (שבת דף נה:) אפי' רבי מודה משום דקרא מוכח דפנחס לא חטא שייחסו הכתוב: **כולהו סבירא להו יש אם למקרא.** הא דלא חשיב הכא רבי יוחנן בן ברוקא דמסכת סוכה פרק לולב וערבה (דף מה:) דאמר חריות של דקל[ב] היו מציאין ומפרש בגמרא משום דכתיב כפות אחת לולב ואחת (לערבה) למזבח ורבנן מפרש' כפת כתיב משום דרבי לוי מפרש התם טעמא אחרינא וגראה דדוקא הכא שמקרא ומסורת מכחשי אהדדי אית להו יש אם למקרא אבל היכא דלא מכחשו אהדדי דרשי תרוייהו דהא רבי ורבי עקיבא ור' שמעון דסברי הכא יש אם למקרא מחייבין בפרק קפק אבל (כריתות דף יז:) ובפרק דם שחיטה (שם דף כב:) בחתיכה אחת קפק של חלב קפק של שומן אשם תלוי משום דמלות כתיב אלא היינו משום דקרא ומסורת דהתם לא מכחשי אהדדי ואפשר לקיים שניהם שבא המקרא דמלוות קרינן לחייב אשם מלות דהיינו ב' חתיכות והמסורת בא לחייב על כל מלוה אחת ובפרק כל שעה (פסחי' דף לו. ושם) נמי דרש ר"ע גבי לחם עוני מקרא ומסורת ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לד:) תנא נמי ר"ע אומר כשם שלולב אחד כו' ומפרש בגמרא [4] לולב אחד משום דכתיב כפת וכן ר"ש דרש בפ"ק דקדושין (דף יח:) גבי בנגדו בה מקרא ומסורת ומיהו קשה מר' עקיבא דלא דרש התם אלא מקרא לחוד ואמאי [5] לא דרש התם תרוייהו כמו גבי לחם עוני וע"ק דמסקינן בפרק קמא דסוכה (דף ו:) לחד ליטנא דב"ע רבי שמעון ורבנן יש אם למסורת ובפרק כילד לוקין (פסחים דף פו:) גבי בנית אחד יאכל קסבר יש אם למקרא וע"ק דפ"ק דסוכה (ד' ט:) פסלינן לב"ע סוכה תחת סוכה מדכתיב בסכת ולא אמרינן יש אם למקרא[ע]: **אקרא אני שבעים.** ה"מ לשניי כדמשני בפ' ב"ש (זבחים ד' לח:) משום דכתיב כנדתה פירוש שייחסו הכתוב: **כולהו** סבירא להו יש אם למקרא. הא דלא חשיב הכא רבי יוחנן בן ברוקא דמסכת סוכה פרק לולב וערבה (דף מה:) דאמר חריות של דקל[ב] היו מציאין ומפרש בגמרא משום דכתיב כפות אחת לולב ואחת (לערבה) למזבח ורבנן מפרש' כפת כתיב משום דרבי לוי מפרש התם טעמא אחרינא וגראה דדוקא הכא שמקרא ומסורת מכחשי אהדדי אית להו יש אם למקרא ובפרק כל שעה (פסחי' דף לו. ושם) נמי דרש ר"ע גבי לחם עוני מקרא ומסורת ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לד:) תנא נמי ר"ע אומר כשם שלולב אחד כו' ומפרש בגמרא [4] לולב אחד משום דכתיב כפת וכן ר"ש דרש בפ"ק דקדושין (דף יח:) גבי בנגדו בה מקרא ומסורת ומיהו קשה מר' עקיבא דלא דרש התם אלא מקרא לחוד ואמאי [5] לא דרש התם תרוייהו כמו גבי לחם עוני וע"ק דמסקינן בפרק קמא דסוכה (דף ו:) לחד ליטנא דב"ע רבי שמעון ורבנן יש אם למסורת ובפרק כילד לוקין (פסחים דף פו:) גבי בנית אחד יאכל קסבר יש אם למקרא וע"ק דפ"ק דסוכה (ד' ט:) פסלינן לב"ע סוכה תחת סוכה מדכתיב בסכת ולא אמרינן יש אם למקרא[ע]:

ר"א ר יצחק בר (יוסי) אמר ר' יוחנן רבי ורבי יהודה בן רועץ ובית שמאי ור"ש ור' עקיבא כולהו סבירא להו [3] יש אם למקרא רבי הא דאמרן ור' יהודה בן רועץ דתניא שאלו תלמידים את ר' יהודה בן רועץ אקרא אני [1] שבעים יכול תהא יולדת נקבה טמאה שבעים אמר להן טימא וטיהר בזכר וטימא וטיהר בנקבה מה כשטיהר בזכר בנקבה כפלים אף כשטימא בזכר בנקבה כפלים לאחר שיצאו יצא ומחזיר אחריהם אמר להן אי אתם זקוקים לכך שבועיים קרינן ויש אם למקרא ב"ש דתנן [7] ב"ש אומרים [8] כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר [9] (שנאמר [2] ודם זבחיך ישפך) ובחטאת שתי מתנות ובית הלל אומרים [3] אף בחטאת שנתנן במתנה אחת כיפר [10] ואמר רב הונא מ"ט דב"ש [3] קרנות [4] קרנות [5] קרנות הרי כאן שש ארבע למצוה ושתים לעכב ובית הלל אומרים קרנות קרנת קרנת הרי כאן ארבע ג' למצוה ואחת לעכב ואימא כולהו למצוה כפרה בכדי לא אשכחן ר"ש [11] דתניא [2] שתים כהלכתן ושלישית אפילו טפח ר"ש אומר שלש כהלכתן ורביעית אפילו טפח במאי קמיפלגי רבנן סברי יש אם למסורת ור"ש סבר יש אם למקרא רבנן סברי יש אם למסורת [6] בסכת בסכת בסוכות הרי כאן ארבע דל חד קרא לגופיה פשו להו תלת אתאי הלכתא גרעתא לשלישית ואוקימתא אטפח ור"ש סבר בסוכות בסוכות בסוכות הרי כאן שש דל חד קרא לגופיה פשו להו ארבע אתאי הלכתא גרעתא לרביעית ואוקמיה אטפח ר"ע דתניא [12] ר"ע אומר מניין לרביעית דם שיצאה משני מתים שמטמא באהל שנאמר [7] על כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור א' ורבנן [7] נפשת כתיב מתקיף לה רב אחא בר יעקב מי איכא דלית לי' יש אם למקרא והתניא [8] בחלב אמו יכול בחלב אמרת

כך יש להוסיף בנקבה על ימי שבע טומאה דזכר. ה"מ למימר מה בזכר ימי טהרה מרובים על ימי טומאה אף בנקבה ימי טהרה מרובים על ימי טומאה: **כל** הניתנין על המזבח החיצון שנתנן במתנה אחת כיפר. בזבחים בריש ב"ש (דף לו:) תניא מניין לניתנין על מזבח החיצון שנתנו במתנה אחת כיפר תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך ונראה דהך דרשה אחיא אליבא דבית שמאי דלב"ה לא צריך קרא דלא עדיפי מחטאת וכן משמע התם בסוף הסוגיא דקאמר להנך תנאי דמפקי אלי דם זבחיך ישפך לדרשה אחרינא כל הניתנין על המזבח החיצון שנתנו במתנה אחת כיפר מנא להו ומשני סברי להו כבית הלל דאמרי אף חטאת שנתנו במתנה אחת כיפר וילפי כולהו מחטאת ותימה למ"ל קרא דמהי תיתי דמעכבי הא אפילו לב"ש לא ילפי מחטאת דאיכא למיפרך שכן חטאת וד' קרנות ועוד דמשמע התם דאפילו לב"ה ה"א דמעכבי אי לאו דילפי מחטאת ונראה לפרש דהיינו טעמא משום דמתנות של קרנות נפקא לן בפרק איזהו מקומן (שם דף נג.) מדכתיב סביב והוה משביחא כולה במתנה אחת א"נ משום דכתיב סביב סביב טובא ושיבה הכתוב לעכב להכי איצטריך קרא בין לב"ש בין לב"ה: **ושתים** לעכב. וא"ת הוה ליה למימר שלא לעכב דכי לא כתיב נמי אלא ד' הוה ידעינא אחת לעכב דכפרה בכדי לא אשכחן דכאמרי בית הלל ואכתי מייתיתי תרי לרבות שניים וי"ל דבית שמאי לית להו ההיא סברא א"נ קסברי כיון דאיכא שפיכות דמים ליסוד לאו כפרה בכדי הוא[ט]: **מניין** לרביעית דם בו'. תימה למ"ל קרא להכי מ"ש משני חלאי זיתים מב' מתים שמטמא ובפרק בהמה המקשה (חולין דף עב:) נמי דבעי רבי ישמעאל קרא לרביעית דם הבא מן המת שמטמא למה לי קרא תיפוק ליה מידי דהוה אבשר המת דדם חשוב כבשר כדמוכח בהמוצא יין (שבת דף עז. ושם:) ובהמנחות והנסכים (מנחות דף קד. ושם) גבי דם נבלה דמטמא ברביעית הואיל ויכול לקרוש ולעמוד על כזית מטמא מידי דהוה אבשר ויש לומר דשאני מת דאפי' בשר עצמו לא היה מטמא אי לאו משום דמקומו נעשה נלקח כדאמר במסכת נדה בפרק דם הנדה (דף נה.) דבעי אין גזנו מחליף הלכך דם כיון דגזנו מחליף אי לאו הא קרא דאי בשר המת אחד היה טמא ה"ה בשני מתים אי ליכא מיעוטא דהא תנן בפרק קדשי מזבח (זבחים דף יז. ושם) כל שטומאתו ושיעורו שוה מצטרפין זה עם זה [6] והא דמטהרי רבנן דפליגי אר"ע משום דמעטיה קרא כדאמר נפשת כתיב והא דאיצטריך קרא בדם הבשר בפרק קדשי מזבח (שם) אע"ג דחשיב כבשר מכל מקום איצטריך לדם גלול דמטמא כבעדשה אף על גב דכי מיקרים מפחים טובא ולהכי תנן התם (שם) דם הבשר ובשרו מצטרפין דשיעורן שוה אבל דם נבלה ובשרה לא וכן מוכח בירושלמי בריש המוציא יין דאמר [9] דם הנבלה טמא והתנן דם הבשר ובשרו מצטרפין ואין לנו כיוצא בו ומיהו קשה דבפרק כל שעה (פסחים דף כב. ושם) לא משני אקושיא דדם כשהותרה נבלה היא ודמה הותרה כדמשני אקושיא דחלב וגיד משמע דדם לא חשיב כבשר לכך ל"ל שיש שום ריבוי דמרבינן ביה דם נבלה ולבתר דמרבינן מסתבר לאוקמי ברביעית שיכול לקרוש ולעמוד על כזית אבל קשה דאם כן דם בשר נמי דאית ביה ריבויא נבעי מיניה כל כך שיכול לקרוש ולעמוד על כעדשה: **ורבנן** נפשת כתיב. תימה דרבי ישמעאל סבר לקמן יש אם למסורת והיינו כרבנן דדרשי נפשת ואם כן בפרק בהמה המקשה (חולין דף עב.) דפליגי ר' ישמעאל ור"ע דדרשי ר' ישמעאל הנוגע במת בנפש דרביעית דם מטמא וקאמר ר"ע לטעמיה דאמר אף משני מתים מטמא לרבי ישמעאל למה לי תרי קראי בדם המת דמטמא:

דין

מסורת הש"ם

א) מכות ח., ב) [ל"ל יוסף], ג) [קדושין יח: וש"נ], ד) פסחים פט. זבחים לו:, ה) מהרש"א מ"ז, ו) זבחים לז:, ז) סוכה ו: נדה סו., ח) מיר לח. מט: נג: [חולין עב.], ט) [בעניים. רש"ן], י) [בכל המומני' ומיקומים גם במקומות קרנת חסר כתיבן], כ) [ל"ל אחר ד"ה רביעית], ל) עיין ר"מ, מ) פי' של תמרים היו מציאין אצל המזבח ומפ' בגמרא כל"ל ר"מ, נ) [שם לב.], ס) לא דרש תרוייהו כר"ש כמו גבי כו' כל"ל רש"ל, ע) [ועי' תוספות סוכה ו: ד"ה וכ"ש ותוספות זבחים מ. ד"ה לא אלרבה ותוס' נדה טו. ד"ה לא ותוס' סוכה לב. ד"ה כפת ותו' פסחים לו. ד"ה עוני], פ) [וע"ע תוספות זבחים לו: ד"ה מניין], צ) [ועי' תוספות יומא פא. ד"ה כלן], ק) דם גבילה אינו מכשיר הא לעומתו טמא וכן תניין דם הבכר כו' כל"ל רש"ל,

מוסף רש"י

יש אם למסורת. כמה שכתב משה ומסר בספר תורה ליעקב, היא התם העיקר, ולא כמו שהוא נקרא (סוכה ו:) כמה שנמסרה כתב של תיבה למשה אנו צריכין לדורשה, ולא לפי המקרא (מכות ז:). **שנתנן במתנה אחת.** זריקה אחת, **כיפר.** אע"פ שרובן טעונים שתי מתנות שהן תרבים (זבחים לו:). **ובחטאת שתי מתנות.** מתנות אצבע ממש (שם). **קרנות קרנות קרנות.** שלש פרשיות נאמרו בחטאת החיצונות בויקרא, אחת בשעיר נשיא וד' בחטאת יחיד, אחת בכבשה ואחת בשעירה, בשתים כתיב על קרנת חסר והאחת מלא, וב"ש אין להו יש אם למקרא, הרי כאן שש ואין במזבח אלא תרבע קרנות והשתים יתירות לא נאמרו אלא שנה עליה הכתוב לעכב (שם לז:). **ארבע למצוה ושתים לעכב.** תרבע נאמרו למצוה, שמצוה לכתחילה ליתן אף עליהן, ושתים נשנו מהן לעכב (שם). **ובית הלל אומרים קרנות קרנת קרנת הרי כאן ארבע.** סברי יש אם למסורת, הלכך הרי זו תרבע, ג' למצוה. נאמרו, שמצוה לכתחילה ליתן אף עליהן, והאחת מעכבת (שם). **ואימא כולהו למצוה.** ואין כאן אפילו אחת לעכב, שהרי לא שנה בחתת מהן (שם). **כפרה בכדי.** בלא מתן דמים (שם). **שתים דהלכתן.** מזרחית ומערבית כמין גחלת או דרומית ומערבית כהלכתן, כשיעור משך סוכה (סוכה ו:). **בסכת בסכת בסכות.** בסכת תשבו, ישבו בסכת, כי בסכות הושבתי, חד מלא ותרין חסרין (שם) בסכת משמע חדא (שם). **דל חד קרא לגופיה.** לאין דוחקין מחילות. פקוק הנאמר ראשון אינו לדרשה אלא למשמעי אחת (שם). **אתאי הלכתא.** הא דאמרינן לעיל (שיעורין מלילין וממילין) הלכה למשה מסיני להכי נמי אתמר ליה הלכתא למחיצות למיגרעיה לשלישית דופן סוכה ולמיסני ליה בטפח (שם). **על כל נפשות מת.** נפשות משמע שתים, מת דבר שמיתה באה על ידו, דהיינו רביעית (חולין עב.) רביעית קרי ליה נפש כדאמרינן התם (שבת לא:) רביעית דם נתתי בכם (נזיר לח.).

עין משפט נר מצוה

כד א ב מיי' פ"ב מהל' פסולי מוקדשין הלכה ח:

כה ג מיי' פ"ד מהל' סוכה הלכה ב סמג עשין מג טוש"ע א"ח סי' תרל סעיף ב:

כו ד מיי' פ"ד מהלכות טומאת מת הל' ח:

תורה אור השלם

1. וְאִם נְקֵבָה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבֻעַיִם כְּנִדָּתָהּ וְשִׁשִּׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טָהֳרָהּ:
ויקרא יב ה

2. וְעָשִׂיתָ עַלְתֶּיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל:
דברים יב כז

3. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת דָּמוֹ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד מִזְבַּח הָעֹלָה:
ויקרא ד כה

4. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדָּמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ד ל

5. וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קַרְנֹת מִזְבַּח הָעֹלָה וְאֶת כָּל דָּמָהּ יִשְׁפֹּךְ אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ:
ויקרא ד לד

6. בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכּוֹת: לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם:
ויקרא כג מב-מג

7. וְעַל כָּל נֶפֶשׁ מֵת לֹא יָבֹא לְאָבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא יִטַּמָּא:
ויקרא כא יא

8. רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:
שמות כג יט

רבינו חננאל

ורבנן ירשיען כתיב. חסר ו' כלומר אחד הוא ר' סבר יש אם למקרא ואע"פ שנכתב ירשיען ירשיעון קרינן לא חיישין לכתיבה אלא לקריאה דיש אם למקרא וכן ר' יהודה בן רועץ היה דורש שבועיים אע"פ שכתב שבעים אמר שבועיים קרינן ויש אם למקרא וכן בית שמאי לענין הזאות אע"ג דכתיב קרנת חסר כיון דקרינן קרנות הרי כאן שנים דיש אם למקרא. וכן ר' שמעון דריש בענין דפני סוכה יש אם למקרא ר' שמעון סבר יש אם למקרא בסוכות בסוכות בסוכות קרינן הרי כאן שש דל חד קרא לגופיה פשו להו ארבעה אתאי הלכתא וגרעתה לרביעית אוקימתא אטפח. וכן רבי עקיבא היה אומר יש אם למקרא ואע"ג דכתיב ועל כל נפשות מת לא יבא כיון דקרינן נפשות אפילו רביעית